

grueles

Een uitgave van de stichting 'GRUELES' april 2006, 26e jaargang nr. 1

grueles

Een uitgave van de stichting 'GRUELES' april 2006, 26e jaargang nr 1

Copyright Stichting Grueles.
Secretariaat: Rijksweg 92, 6247 AK Gronsveld. tel. 043 - 4082880. Internet: www.grueles.nl
Abonnementen-administratie: Rijksweg 86 A, 6247 AK Gronsveld. tel. 043 - 4081662.
U kunt zich abonneren op ons tijdschrift door € 12 over te maken op Rabobank Gronsveld,
rek.nr. 11.75.15.000 of Postbank 25 35 375 t.n.v. Stichting Grueles. Losse nummers € 4,-.

Bij de voor- en titelpagina
100 jaar verschil: kijk en vergelijk.

Voorwoord

Eindelijk, eindelijk! Na ruim tien jaar mijn geduld op hemeltemgende wijze op de proef te hebben gesteld, kwam de Nederlandse Taalunie (een clubje van Belgische en Nederlandse wijze taalgeleerden) onlangs toch met een 'o zo' noodzakelijke spellingwijziging. Ik vreesde al dat het er nooit meer van zou komen. Na de invoering van de 'moderne' spelling in 1883, veranderde de schrijfwijze van onze taal nog maar drie keer: in 1934, in 1947 en in 1996. Nu heb ik met die eerste veranderingen niet veel te maken gehad; toen was ik nog vloeibaar zullen we maar zeggen. Maar die spelling van 1996, die heb ik me (net als vele anderen) zo goed mogelijk eigen proberen te maken. Er veranderde nogal wat, maar oefening baart kunst. En nu, na tien schamele jaartjes, komt er eindelijk schot in de zaak. De geleerden vonden het nodig de spelling opnieuw, u raadt het nooit, te versimpelen. En het was al zo gemakkelijk. Enfin, aangezien ik in het onderwijs zit, zal ik er toch aan moeten geloven. De boel boycotten heeft geen zin, zo blijkt uit de moedige poging van enkele landelijke dagbladen. Dus vanaf 1 augustus 2006 gaan we, na het 'Nieuwe Rijden', met zijn allen 'Nieuw Spellen'. Of Grueles aan de spellingverandering gaat deelnemen, zult u moeten afwachten. Als u tegen die tijd bij een van de redactieleden witte rook uit de schoorsteen ziet kringelen, weet u ongetwijfeld hoe laat het is.

Grueles timmert overigens stevig aan de digitale weg. Wat te denken van de vernieuwde site, het uiterst praktische Gronsveldse rijmwoordenboek en de 'Groéselder Diksjenèr' (<http://woordenboek.gronsveld.com>). Wie zegt dat Grueles ouderwets is? Voor u het weet bekijkt u een live-uitzending van de sectie Natuur of Kemedie op onze eigen hitzender TV Eijsden.

Uiteraard wens ik u veel leesplezier met deze kakelverse editie van het periodiek. Het is er weer een om in te lijsten.

Alvast een Zalig Pazen / Pa-sen / Paasen / Paassen / Pasen!
(weet u het, weet ik het?)

Maarten Heijnen

Wietboulevard nabij Gronsveld/Rijckholt? Neen!

Iedereen heeft het de afgelopen periode kunnen constateren. In de discussies over het realiseren van een wietboulevard valt de naam Gronsveld steeds vaker en luider. Volgens de laatste berichten is een locatie aan de rand van de Maastrichtse wijk De Heeg een serieuze optie. Laat u niet misleiden door deze plaatsaanduiding. Een nadere analyse leidt al snel tot het inzicht, dat een van de meest voor de hand liggende locaties vrijwel tegen de bebouwde kom van Gronsveld aan ligt: de Rijksweg/ Viaductweg. Dit is namelijk de toegang tot de A2.

Grueles heeft deze discussie vanaf het begin gevolgd. Eerder hebben we al aan de verantwoordelijke instanties aangegeven, dat we ongelukkig zijn met de druk op het gebied ten noorden en noord-westen van Gronsveld. De ontwikkeling van het industrieterrein Maastricht-Eijsden (ga vooral eens kijken naar het resultaat van de onlangs begonnen werkzaamheden) en de plannen rond de bouw van een enorme hoteltoeren, een bustransferium met bijbehorende parkeerplaats en een restaurant (MacDonalds) zijn wat ons betreft recente voorbeelden van ontwikkelingen die het woonklimaat van Gronsveld en Rijckholt zullen doen verslechteren. Andere argumenten "tegen" vinden wij:

- De Rijksweg/Viaductweg is een zeer intensief gebruikte route voor schoolgaande jeugd (drugs en jeugd blijft een ongelukkige combinatie).
- Overlast van onder meer extra verkeer, nog meer zwerfvuil, criminaliteit en een toename van gevoelens van onveiligheid.

Grueles meent dat nu het moment aangebroken is om haar ongenoegen over de gang van zaken kenbaar te maken.

Dat willen en kunnen we niet alleen doen. Inwoners van Gronsveld en Rijckholt, laat uw stem horen.

Bent u het met ons eens, dat een wietboulevard bij Gronsveld/Rijckholt ongewenst is, laat dan wat van u horen. Reageer op onze website www.grueles.nl, stuur een berichtje aan Grueles of stuur bijgaand formulier ingevuld terug (Secretariaat Grueles, Rijksweg 92, 6247 AK Gronsveld).

De stem van mensen die geen abonnement op ons periodiek hebben, telt natuurlijk net zo hard mee. Betrek daarom iedereen uit uw omgeving in de discussie.

Wij zijn zeer benieuwd naar ieders mening en we hopen dat we mede op basis van uw reactie een krachtig geluid tegen deze plannen kunnen laten horen.

Het bestuur van Grueles

Plan Hennemettenstraat

Het doel van de sectie Dorp & Milieu is indertijd vervat in een aantal mooie regels en komt er kort gezegd op neer, dat we het dorpseigen karakter van Gronsveld en Rijckholt zo veel als mogelijk willen bewaren. In de praktijk betekent dit dat Dorp & Milieu probeert de ontwikkelingen op een breed terrein te volgen en te bepalen hoe die zich verhouden tot de doelstelling van de sectie. Het zal u niet ontgaan zijn, dat er nogal wat ontwikkelingen zijn (en ook zijn geweest) die invloed uitoefenen op het karakter van onze directe leefomgeving. Zonder volledig te willen zijn, noem ik er een aantal:

- Bouwplan Hennemettenstraat
- Bouwplan Rabobank
- Bedrijventerrein Eijsden-Maastricht
- Groenstructuurplan buitengebied (samen met sectie Natuur)
- Groenstructuurplan bebouwde kom (samen met sectie Natuur)
- Herinrichting Rijksweg
- Herinrichting Kerkplein Gronsveld
- Bouwplan hotel, transferium en restaurant (McDonalds) op het terrein van het provinciaal lager
- Europapark
- Geluidsoverlast A2
- Bouwplan "Keizerskroon"

Kenmerkend voor deze dossiers is, dat deze veelal over een lange periode lopen, inhoudelijk en procedureel (inspraak, bezwaar, beroep, enz.) complex zijn en dat een grote mate van kennis van zaken nodig is om alles te begrijpen en tijdig en correct te reageren. Binnen de sectie en ook binnen Grueles is deze kennis slechts in beperkte mate aanwezig. Binnen dat gegeven doen we er alles aan (met wisselend succes) om invloed uit te oefenen op de besluitvorming. Regelmatig richten we ons zowel schriftelijk als mondeling tot de gemeente. Ook zijn we aanwezig bij informatie- en inspraakavonden en bij vergaderingen van de gemeenteraad. Kortom, we zitten niet stil. Om u een beeld te schetsen volgt hier een passage uit een recente brief aan de gemeente.

"Met betrekking tot het specifieke onderwerp van de planontwikkeling Hennemettenstraat zijn de belangrijkste elementen van ons standpunt onderstaand weergegeven:

- Grueles is een groot voorstander van woningbouw voor senioren en voor andere specifieke doelgroepen (jongere instappers op de woningmarkt).
- Grueles is voorstander van het efficiënt en effectief gebruik maken van potentiële bouwlocaties binnen de bebouwde kom, omdat daarmee de vitaliteit van de woonkern wordt gestimuleerd en de druk op bouw in het buitengebied kan worden gereduceerd.
- Grueles ondersteunt initiatieven die bijdragen aan het behoud en zo mogelijk de uitbreiding van het voorzieningenniveau in Gronsveld en Rijckholt.
- Grueles is tegen hoogbouw in Gronsveld en Rijckholt. Volgens de betreffende nog onlangs opnieuw vastgestelde bestemmingsplannen zijn drie bouw(woon)lagen niet toegestaan. De overwegingen die daaraan ten grondslag hebben gelegen zijn nog onverkort van toepassing en dienen in onze visie gerespecteerd te worden.

Wellicht ten overvloede wijzen wij er op dat het bovenstaande, wat Grueles betreft, niet alleen voor de planontwikkeling Hennemettenstraat van toepassing is, maar voor de gehele bebouwde kom van Gronsveld en Rijckholt. Specifiek doelen wij op de planontwikkeling inzake de huidige Rabobank."

Los van de langdurige procedures en het complexe karakter van de onderwerpen is er nog een aspect waar we in de eigen positiebepaling nadrukkelijk rekening mee moeten houden. We zijn een heemkundevereniging en we waken ervoor, dat we binnen onze doelstelling blijven bewegen. Met name voor het taakveld van Dorp & Milieu bestaat het risico dat we in de sfeer terechtkomen van politieke discussies en/of het individuele belang. Om dat te voorkomen, wordt in het bestuur telkens in gezamenlijkheid bepaald welk standpunt we innemen en hoe we daarmee naar buiten treden.

Geert Caris

De fanfaar

Groésels hermenie, vên ich es vos,
ês 'nne zyngre vuur 't duerp, meh neet vuur de bos.
Heb vuur dere e fêt of get aandere te vere,
kên v'r ziên wie v'r 't ôs ranzjere
V'r kênne de hermenie neet aon ôs verplichte,
en goên de fanfaar St. Jozef heroprichte.
Lêt op, nog éffe en v'r blaoze drop los,
neet bié d'n Dikke meh noé ién de bos.

Fanfaarlid wôrde, v'r goên niks riskere,
eleng oét véld, duerp en bos de dere.
Bis te aongetroûwden das of havven haon,
ês de kandidatuur vuur dich van de baon.
Hebs te de bies oétgehange,
wôrs te zonder mie vervange.

D'n hoond van Rieu wôrd dirrezjént,
dat kos e päor sént, meh v'r ziên kontént.
Laambèr kryt de verierde opdrach kedoo,
vuur de oplejding: dräoger van d'n drappoo.
Ich vos Reintje heb muzikaal mer èinen drûim:
't dräoge van de sjellebûim.

Rippietiésie haaw v'r ién 't Vérkesluükske of de Beuk,
es v'r driên goên wôrd neet wyjer gezeuk.
Vuur instremeente wèike de bewoeners van de bos,
bié Bosbeheer get knabbe los.
Van de jègers, ôzze sjrik ién bos en véld,
wêl v'r niks, dus oüch gèi géld.

Wêlt de sjöttery mêt ôs de Groete Broonk goên vere,
sjiptig, daan môt v'r ôs verekskuzere.
Want mêt èine sjuüt te laote valle,
kênt de sjöttery ôs 't fêt verknalle.
De fanfaar wêt dan neet oe ze 't zeuk,
en vlûig rãozelenterre truk nao de Beuk

Wil Reintjens
Tekening: Piet Orbons

Dialectwoordenboek op internet

Als eerste in Nederland

In 1979 verscheen, in een oplage van 1500 exemplaren, de 'Groéselder Diksjenèr', het woordenboek van het Gronsvelds dialect. Gedurende twaalf jaar had de werkgroep 'Groéselder Diksjenèr' er met grote toewijding en volharding aan gewerkt; men was dan ook terecht trots op het bereikte resultaat. Van meet af aan mocht 'd'n Diksjenèr', zoals hij al spoedig werd genoemd, zich in een grote belangstelling verheugen. Gaandeweg groeide bij veel gebruikers enig onbehagen omdat 'd'n Diksjenèr' uitging van een trefwoord in het dialect en dat leverde vaak problemen op. Het dialectequivalent van een Nederlands woord kon vaak pas na tijdrovend zoeken worden gevonden. Zocht men bijvoorbeeld naar het dialectwoord voor 'lucifer', dan duurde het geruime tijd al eer men, al 'ploegend' door de tekst, op de laatste bladzijde het gezochte woord 'zjwëgel' vond.

Om aan dit bezwaar tegemoet te komen, is in 2000 het 'Woordenboek van het Gronsvelds' verschenen. In dit woordenboek wordt uitgegaan van een Nederlands trefwoord, gevolgd door een vertaling in het Gronsvelds.

Maar ook dit leverde na verloop van tijd problemen op, omdat het naast elkaar gebruiken van twee woordenboeken niet erg praktisch was. Daarbij kwam nog dat een groeiende schare geïnteresseerden, om wat voor reden dan ook, niet over het eerste boek beschikte. Ook waren in het 'Woordenboek van het Gronsvelds' geen zegswijzen, uitdrukkingen, spreekwoorden en werkwoordsvormen opgenomen, ervan uitgaande dat die wel in de eerste 'diksjenèr' opgezocht zouden kunnen worden. Een misrekening en niet gebruikersvriendelijk.

Gelukkigerwijs was de mensheid inmiddels het digitale tijdperk binnengetreden. Ik besloot de beide woordenboeken als het ware 'in elkaar te schuiven'. Huub Fiévez maakte er op een onnavolgbare wijze een digitale versie van die de nadelen die aan beide uitgaven kleven, opheft. De gebruikersvriendelijkheid wordt door deze nieuwe versie aanzienlijk groter. Men hoeft immers maar het gezochte woord, dialect of Nederlands, in te tikken en binnen een onderdeel van een seconde verschijnt het resultaat op het scherm. Wat een tijdwinst!

Het is nu via internet ook mogelijk de uitspraak van de diverse klanken te beluisteren. De uitspraak van het dialect is verder te beluisteren in verhalen van oude Gronsveldenaren.

Ook kunnen in de toekomst wijzigingen en aanvullingen, anders dan in de gedrukte versie, zonder al te veel problemen worden aangebracht. Voor zover wij hebben kunnen nagaan is dit het eerste dialectwoordenboek in Nederland dat op deze manier wordt uitgegeven.

Maar er is nog veel meer te ontdekken. Raadpleeg daartoe:
<http://woordenboek.gronsveld.com>.

Gilles Jaspars
Huub Fiévez

Snoeien

Snoeien is een belangrijke beheermaatregel voor bomen. Het beïnvloedt zowel het uiterlijk als de conditie van de boom. Door een juiste snoeiwijze blijft een boom gezond en sterk. Met onderstaande tips kunt u lang van uw boom genieten.

Sinds jaar en dag proberen we de natuur naar onze hand te zetten. Bomen bijvoorbeeld worden in allerlei maten, vormen en kleuren gekweekt. En of dat nog niet genoeg is, ze worden ook nog eens op de meest creatieve wijze gesnoeid. Blijkbaar vinden we snoeien (of het resultaat daarvan) leuk, want er bestaan veel zogenaamde vormbomen. Dit zijn bomen die in een bepaald model gesnoeid zijn. Voorbeelden zijn: bol- en knobomen, leibomen, parasolvormen en gekandelaberde bomen. Ook verschillende soorten hagen zijn in feite bomen die we in model snoeien, bijvoorbeeld haagbeuk, beuk, meidoorn, els en veldesdoorn. Let wel: als we eenmaal hebben gekozen voor het rigoureuze snoeien van een boom in een bepaalde vorm is er geen weg meer terug. We zullen tot in lengte van jaren op gezette tijden moeten snoeien. Verwaarloosde vormbomen zijn geen lang leven beschoren. De natuurlijke verhoudingen in de kroon zijn zo sterk verstoord dat ze maar weinig weerstand kunnen bieden aan weersinvloeden. Helaas zien we in het buitengebied steeds vaker achterstallig onderhoud aan knobomen. Grueles wijst eigenaren op de noodzaak van het regelmatig snoeien. In geval van nood steken we zelf de handen uit de mouwen.

Of en hoe een boom wordt gesnoeid, hangt samen met de soort, de functie en de standplaats. In de fruitteelt en de bosbouw wordt gesnoeid om een goed verkoopbaar product (fruit, hout) te krijgen. Hoewel enkele uitgangspunten voor het snoeien van fruitbomen gelijk zijn aan het snoeien van sierbomen, wil ik opmerken dat het snoeien van fruitbomen een vak apart is en in dit artikel niet expliciet aan de orde komt. Bij onze straat- en tuinbomen hangt de noodzaak tot snoeien voornamelijk van de standplaats af. Belangrijk is een vrije doorgang voor verkeer of het

Sectie Natuur knot wilgen in de Daor.

voorkomen van overlast nabij een gebouw of in de tuin. Bomen die in hun natuurlijke vorm volwassen kunnen worden, zijn vaak het mooist. De juiste boom op de juiste plek kiezen is belangrijk. Op een beperkte groeiplaats kiest men bij voorkeur niet voor een grote boom. Gebeurt dit wel dan zal verplicht snoeien op termijn noodzakelijk zijn om hem "klein" te houden. Langs doorgaande wegen is dit vaak aan de orde. Bomen moeten dan al op jonge leeftijd fors gesnoeid worden om het verkeer een vrije doorgang te kunnen bieden. Een ander voorbeeld: de onlangs geplante lindebomen op het kerkplein kunnen gemakkelijk de hoogte van de vogelstang bereiken. Dát, bij een kroondiameter van minimaal 15 meter, maakt dat onze vogelstang nauwelijks nog zichtbaar wordt. Fors snoeien is dan de enige remedie. "Gelukkig" is de groeiplaats zodanig slecht (2 m² in het asfalt) dat de kans klein is dat ze ooit volwassen zullen worden.

Om verplicht snoeien te voorkomen gaan we dus uit van de juiste boom op de juiste plaats. Bij het maken van een beplantingsplan houden we rekening met de uiteindelijke grootte van de boom. Een goed gekweekte boom heeft meestal een verhouding van 1:1 wat betreft stamlengte en kroonhoogte. Ook wordt op de kwekerij zodanig

Juiste boom op de juiste plaats.

Te weinig groeiruimte is vragen om problemen.

gesnoeid dat er een goede verhouding is tussen wortelmasse en kroon. Het is dus niet noodzakelijk om bomen bij aanplant te snoeien. Pas na twee of drie jaar is een eerste snoeibeurt aan te bevelen. We moeten ons daarbij realiseren dat de kroon van de jonge boom vaak een tijdelijke kroon is. Meestal is de takvrije stam die we uiteindelijk willen hebben hoger dan de kroon van de jonge boom. Afhankelijk van de groeisnelheid snoeien we met een interval van een paar jaar de onderste takken weg (opkronen).

Het snoeien blijft beperkt tot het begeleiden van de jonge boom naar volle wasdom in zijn natuurlijke vorm. Waar we dan op moeten letten is: dubbele toppen, zuigers, plakoksels, stamschot, waterlot en wortel- of stamvoetopslag.

De meeste boomsoorten hebben een doorgaande spil (stam). Soms splitst de spil zich al vroeg in twee of meerdere opgaande takken (dubbele top). Het is dan zaak de beste top vrij te zetten door de concurrenten weg te snoeien.

Een zuiger is een sterk opgaande tak die uiteindelijk ook concurreert met de top. Ook deze takken moeten op jonge leeftijd weggehaald worden. Van een plakoksel is sprake als een tak als het ware tegen de stam "geplakt" zit in plaats van er op normale wijze mee vergroeid te zijn. De tak gaat steil omhoog en vergroeit slecht met de stam doordat zich tussen

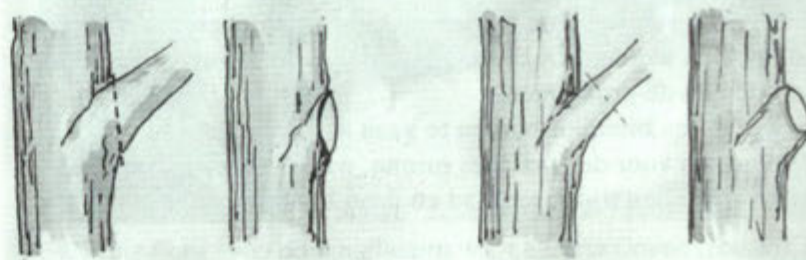
de stam en de tak een laag ingesloten bast bevindt. Een tak met een plakoksel loopt kans op latere leeftijd uit te scheuren en moet zo vroeg mogelijk weggesnoeid worden.

Stamschot en waterlot zijn takjes die zich uit slapende ogen vanuit stam of takken ontwikkelen. Vaak ontstaat dit in de jaren nadat een boom flink gesnoeid is. Om dit te beperken geldt als algemene stelregel dat niet meer dan 20% van de kroonmasse in een keer weggesnoeid mag worden. Stamschot ontstaat ook wel op de onderstam van geënte bomen. Dit ontstaat wanneer de onderstam een grotere groei kracht heeft dan de ent. De uitlopers kunnen worden verwijderd door ze af te knippen of, bij erg jonge scheuten, uit te breken.

Vooraf bij linden en acacia's, maar ook bij fruitbomen, komt wortel- of stamvoetopslag van nature veel voor. Jaarlijks wegsnoeien met een snoeischaar, echter zonder de stam te beschadigen, is hiervoor de enige remedie.

Bij het feitelijke snoeien moeten we zodanig te werk gaan, dat de boom de gelegenheid krijgt het natuurlijke afgrenselings- en overgroeingsproces zo goed mogelijk te laten verlopen. Bij het afzagen mag de zogenaamde takkraag (het overgangsgebied van de tak in de stam) daarom niet worden beschadigd. Hier bevindt zich namelijk houtweefsel van de stam; bij het snoeien mag alleen in het houtweefsel van de tak worden gezaagd. Een tak mag dus nooit glad langs de stam worden afgezaagd. Door de juiste wijze van afzagen blijven bovendien de wonden zo klein mogelijk waardoor deze snel overgroeien en er minder kans is op schimmelinfectie.

In het verleden werd aanbevolen snoeiwonden altijd af te smeren met een wondafdek middel. Het gebruik hiervan kan echter aantasting door houtrot niet voorkomen. Een goede snoeitechniek toepassen is beter dan afsmeren.

Foute zaagsnede.

Goede zaagsnede.

Goed

Fout

Fout

Een ander belangrijk aspect bij het snoeien is het tijdstip waarop dit moet worden gedaan. Dit hangt van verschillende factoren af. In principe is snoeien het hele jaar door mogelijk. In veel opzichten is echter de zomer de beste snoeiperiode omdat het risico van inrotten van de wond dan klein is. Het actieve afgrenselingsmechanisme werkt namelijk alleen tijdens het groeiseizoen. In het groeiseizoen zal de wond eerder beginnen te overgroeien en is bovendien de kans op de vorming van waterlot kleiner. Nadeel van de zomerperiode is dat door de bladeren minder zichtbaar is welke takken gesnoeid moeten worden. Bovendien kunnen dan ook broedende vogels verstoord worden.

In verband met het zogenaamde "bloeden" is voor een aantal soorten het snoeiseizoen beperkt. Dit zijn voornamelijk esdoorn, berk en walnoot. Het bloeden wordt veroorzaakt door de worteldruk, die bij deze soorten in het vroege voorjaar het watertransport van de wortels naar de kroon op gang brengt. Zolang de boom nog niet volop in blad staat, lekt water bij verwonding van de boom naar buiten. Zodra de bladeren vocht gaan verdampen zorgt de zuigende werking van de bladeren voor voldoende opname van het vocht en is het bloeden voorbij.

Als een boom eenmaal de gewenste kroonhoogte en (natuurlijke) vorm heeft kan het snoeien beperkt blijven tot het verwijderen van dood hout. Door lichtconcurrentie in de kroon zullen zwakkere takken altijd afsterven. Dit is een natuurlijk proces en niet verontrustend. Waar vallende, dode takken een gevaar voor de omgeving kunnen opleveren, zullen deze verwijderd moeten worden. Ook hier geldt: de juiste boom op de juiste plaats geeft de minste problemen.

Als u overweegt een boom of bomen te gaan aanplanten op beeldbepalende plaatsen voor de openbare ruimte, willen de leden van de sectie Natuur u te allen tijde met raad en daad bijstaan.

Piet Huveners

Foto

1964. Prins Fons I van de Sjnuffellerre. V.l.n.r. Carla Doyen (Bastin), Prins Fons Naus, Krista Aarts (Van Boekel), Gerdien Aarts.

1960. Handbalclub

Staannd v.l.n.r. Pierre Schrijnemaekers, Gerard Wolfs, Milly Smeets, Elly Soudant, Marie-Thérèse Smeets, Zus Reintjens, Mieke Dassen, Bertha Doyen, Piet Groen, Jean Hogenboom.
Zittend v.l.n.r. Els Bessems, Tilla Heijnen, Els Heijnen, Monique Willigers, Elly Wouters, Fia Wolfs.

Zomer 1964. In de tuin van de familie Jeu Waber, nu Rijksweg 52.
Oma Liza Waber-Jacobs met op de arm Caroline Caris-Coolen, Rini Waber en Opa Jeu Waber.

Koninginnedag 1989. Jeroen en Jules Bovens.

Geziën

De foto uit het vorige nummer werd door veel mensen herkend. Na de processie van de laatste Grote Bronk was de rode compagnie samen met de oud-verkenners uitgenodigd om op Rijksweg 139 een tonnetje leeg te maken. Ruim drie jaar daarvoor had de toenmalige bewoner, Piet Ollislagers, die toen ernstig ziek was, tegen Wil Schrijnemaekers en Bèr Waber (kapitein en luitenant van de "roej" compagnie) gezegd dat hij de eerste "Grote Bronk" na zijn overlijden de rode compagnie en de oud-verkenners in zijn huis zou trakteren. In het voorjaar 2001 overleed Piet. Omdat de woning te groot was voor zijn vrouw Marianne Senden verkocht zij het huis in november 2001 aan de huidige bewoners: Lewie Bernards en Agnes Bergenhuizen met hun kinderen Susanne en Richard. Toen zij van de belofte van Piet hoorden, wilden zij hier graag hun medewerking aan verlenen.

Deze mooie zondagmiddag zal bij velen van ons als herinnering aan Piet in het geheugen gegrift blijven.

Omdat het pand groot was, hadden Piet en Marianne een aantal kamers verhuurd. Marianne had met Agnes en Lewie afgesproken dat de koop pas definitief zou worden na één jaar. De huurders hadden dan een jaar de tijd om een nieuwe woonruimte te vinden. Na enige bouwkundige aanpassingen betrokken Agnes en Lewie met hun kinderen het pand in mei 2002.

In de huiskamer valt de massief eiken tussendeur met zijn in facet geslepen ruitjes meteen op. Deze prachtige deur haalde Piet uit een voormalig klooster in België. In januari 1976 was het oorspronkelijk huis flink vergroot, onder handhaving van de stijl.

Lewie is secretaris van de schutterij. In het voorkamertje staat de eiken

archiefkast van de schutterij. Deze kast, waarin het wapen van de stichter van de schutterij Graaf Justus Maximiliaan van Bronckhorst-Batenburg op een prachtige wijze is uitgesneden, werd in opdracht van de toenmalige secretaris Zjèun Bouchoms gemaakt door Zjir van Graatsje (Doyen). Het houtsnijwerk is van zijn broer Bèr.

Het huis is rond 1900 gebouwd. Het werd als eerste bewoond door de familie Pinckaers-Spronck. De kinderen, Pierre, Maj en Wöm bleven ongehuwd en woonden hier hun hele leven. Maria Spronck, weduwe van Petrus Ollislagers en moeder van Piet, erfde het huis.

Bovengenoemde Pierre Pinckaers hield op het station in Eijsden op 10 november 1914 als wachtcommandant de Duitse Keizer Wilhelm II aan die in Nederland asiel zocht.

Marcel Doyen, de overbuurman van Pierre, herinnert zich nog goed dat jaren later bussen met toeristen even stopten zodat de passagiers het huis van deze beroemde Pierre konden bekijken.

De volgende binnenplaats was voor mij een verrassing. Ik had ze niet achter deze prachtige voorgevel verwacht.

Sjef Caris

Fretten voor München

Het moet in het voorjaar van 1752 zijn geweest dat graaf Maximiliaan Emanuel van Toerring Jettenbach en Gronsveld in het pas voltooide 'Palais Toerring' aan de Residenzstrasse in München de jonge jurist Joseph Anton Prummer bij zich ontbood. Of Prummer toen al bij de graaf in dienst was, is niet geheel duidelijk. Hij was wel bij de familie bekend, want zijn broer Xaver werkte als secretaris in dienst van de graaf. De graaf en zijn echtgenote Maria Josepha van Arberg Valengin dachten in de ambitieuze kasteleinszoon uit Ingolstadt de juiste man te hebben gevonden voor een eervolle, maar ook moeilijke functie: gevolmachtigd commissaris voor het ongeveer 700 kilometer noordelijker gelegen graafschap Gronsveld. Hij was de man die de enigszins doffe parel Gronsveld aan de gravenkroon van de Toerrings weer tot glans moest brengen. Het graafschap had veel geleden onder de Oostenrijkse Successieoorlog (1740-1748), het plaatselijk bestuur was zwak en er heerste veel onrust door een proces tegen de frauderende grafelijke rentmeester, Johan Matthias Ohligschläger, die in 1746 gearresteerd was op verdenking van corruptie en ambtsmisbruik.

Na enige bedenktijd aanvaardde Prummer de aangeboden functie en op 15 juli 1752 vertrok hij naar zijn nieuwe standplaats. De reis voerde eerst voor zaken naar Luxemburg, zodat de commissaris pas op 1 september 1752 het voor hem onbekende Gronsveld kon betreden. Er viel veel te regelen met betrekking tot het bestuur, het beheer van de grafelijke domeinen en de buitenlandse betrekkingen van het kleine graafschap. Dit alles gebeurde door middel van een intensieve correspondentie met de graaf in München. Er heerste in 'München' een bijna chronisch gebrek aan algemene kennis over het graafschap, of het nu ging om taal, economie, verkeersverbindingen, de plaatselijke rechtspraak of andere bestuurlijke zaken. In veel brieven van Prummer treffen we wetenswaardigheden aan, die niet direct met zijn bestuurlijke taken te maken hebben. 'München' was ook zeer geïnteresseerd in de lokale landbouw, omdat gewassen van onze streken misschien in Beieren ook goed konden gedijen. Zo werd in het voorjaar van 1754 gecorrespondeerd over het

sturen van monsters vlaszaad uit Brabant en Vlaanderen; volgens Prummer was dat overigens van slechte kwaliteit.

Maar Prummer kreeg ook verzoeken voorgelegd die met de persoonlijke liefhebberijen van zijn baas samenhangen. Het schijnt dat graaf Maximiliaan Emanuel een bijzondere belangstelling had voor pluimveerassen en zeer geïnteresseerd was in fretten. Deze laatste speelse diertjes werden ingezet bij de jacht op konijnen, maar waren vooral bij dames uit de betere kringen zeer geliefd als huisdier. Of Prummer misschien enkele exemplaren van bijzondere hoenderrassen en een aantal fretten naar München kon sturen?

Uiteraard wilde de commissaris zich graag voor de vervulling van die wensen inzetten, maar de uitvoering stuitte op problemen. Op 9 maart 1754 berichtte Prummer aan zijn broer Xaver dat in de omgeving van Gronsveld nauwelijks meer 'könighaasen' te krijgen waren. Enkele jaren eerder was een ziekte onder de konijnen uitgebroken, met als gevolg dat er geen konijn meer te bekennen viel. Daarmee nam ook de populariteit van het houden van fretten af. Verder moest hij weten of jonge of oude dieren werden gevraagd en of deze afgericht dienden te zijn. Tenslotte zou ook het vervoer over 700 kilometer moeten worden georganiseerd, want eenvoudig per post versturen was natuurlijk niet mogelijk. Prummer ging dus op handel uit en met moeite vond hij begin juni 1754 in de buurt van Maaseik een paar goed afgerichte beestjes, die met een bijbehorend tuigje te koop werden aangeboden. Enkele weken later kreeg hij nog een tweede koppel met jongen aangeboden. In totaal kon Prummer 10 fretten kopen, maar één was begin december 1754 helaas voortijdig 'crepiert'. Op zich was dat niet zo'n groot probleem, want de diertjes plantten zich gemakkelijk voort. Zeer waarschijnlijk waren ze bedoeld als kerstgeschenken voor de hofhouding van de Beierse keurvorst Max III Joseph, want Prummer spreekt in een brief uit december 1754 de hoop uit dat de beestjes zeer goed zullen worden ontvangen in de hoge kringen.

Met de aankoop van bijzondere hoenders in de eigen streek wilde het intussen ook niet vlotten. Prummer verwachtte dat misschien in Holland interessant gevogelte verkrijgbaar was, maar de Hollandse heren liepen niet graag te koop met hun bezit en je kreeg er niets voor niets. Het draaide niet eens om het geld, maar ze wilden graag in ruil vreemde beesten of planten voor hun collectie. De een had belangstelling voor een koppel fazanten, de ander vroeg 'nägerl-stöckhen' (seringen) omdat deze in Holland zeldzaam waren.

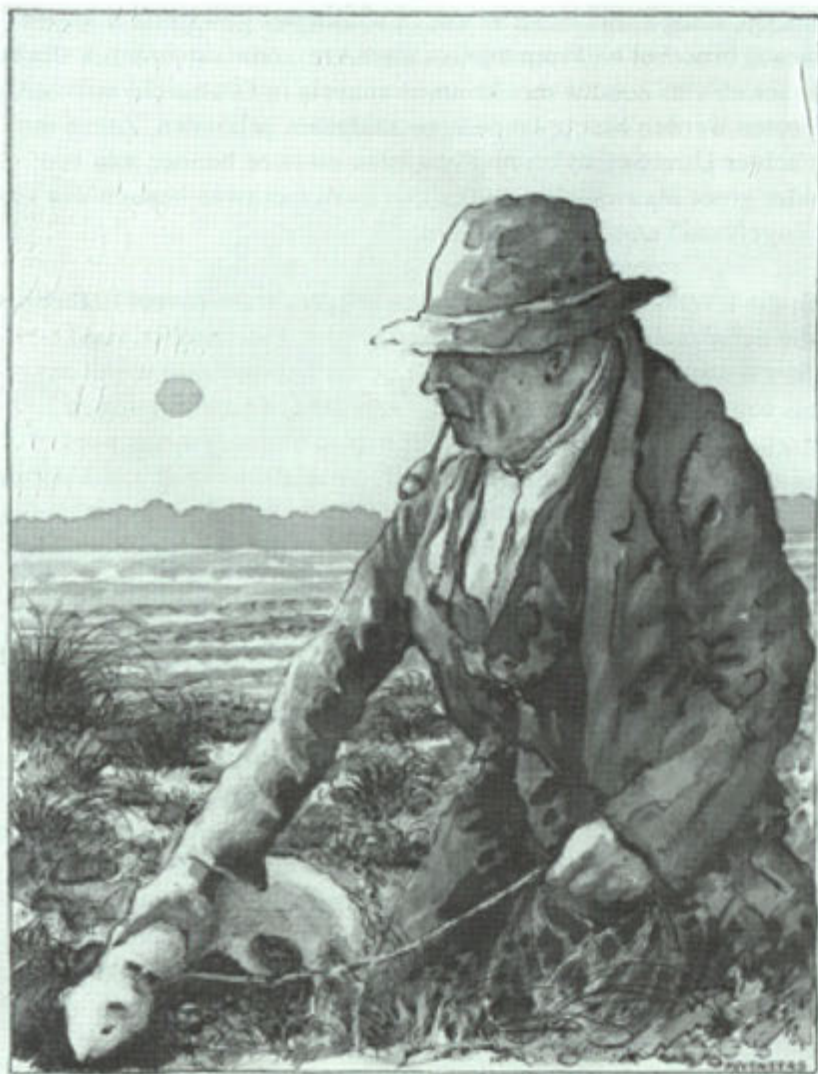

Hoge verwachtingen had Prummer van zijn contacten met een zekere baron Frumentaux in de Zuidelijke Nederlanden, die als een bijzonder liefhebber van zeldzame dieren bekend stond, maar wiens veestapel onlangs was getroffen door een grote sterfte. De man wilde eerst zijn eigen collectie weer op peil brengen, maar was bereid kuikens van een tweede broedsel ter beschikking te stellen. Deze jonge dieren waren echter pas eind september gereed voor transport.

Uiteindelijk slaagde Prummer er niet in voldoende gevogelte te kopen. Het tweede broedsel bij Frumentaux mislukte, zodat uiteindelijk slechts één fazant en vier eenden met kromme snavels in Gronsveld arriveerden. Die soorten werden hier te lande voor zeldzaam gehouden. Zeven uur gaans achter Utrecht had hij nog een haan en twee hennen van een bijzonder groot blauwkleurig ras en een haan met twee hennen van een klein Engels ras kunnen bemachtigen.

Hoe nu die levende have in München te krijgen, want zoveel liefhebbers voor die verre reis (in december) waren er niet. Uiteindelijk vond Prummer iemand uit Gronsveld, die in de correspondentie wordt aangeduid als een 'schneider', dan weer als adjudant of kapitein van de 'schützencompagnie', maar die verder helaas niet met naam wordt genoemd. Als reisgeld kreeg de man 40 rijksdaalders mee. Op 3 december 1754 schreef Prummer aan zijn broer Xaver dat die kapitein daags te voren uit Gronsveld was vertrokken en waarschijnlijk over 20 tot 24 dagen (dus vlak voor Kerstmis) zou aankomen.

Wel bekend is de naam van een bijzondere reisgenoot, te weten Johannes Bouchoms. Deze was twee jaar eerder met nog vier andere knapen betrokken geweest bij een vechtpartij, die was geëindigd met de dood van Claas Custers in Heugem. Hij was vervolgens buiten het graafschap gevlucht om zo te ontkomen aan een strafvervolging die voor het schepengerecht was ingesteld. De zaak lag bewijstechnisch nogal moeilijk en op een gegeven ogenblik was Bouchoms onder de belofte van vrijgeleide toch teruggekeerd om voor het gerecht te getuigen. Veel duidelijker was het er niet op geworden. Enerzijds had Bouchoms alle schuld van zich afgeschoven, anderzijds kwamen nu ook zijn kameraden als verdachten in beeld. Terwijl Bouchoms, gebruik makend van zijn vrijgeleide, weer vertrok, konden de schepenen niet tot een vonnis komen. Omdat Bouchoms de bui wel zag hangen, vatte hij het plan op persoonlijk bij de graaf in München gratie te vragen. Prummer vond het maar niks. Juridisch rechtlijnig als hij was, meende hij dat er eerst een veroordeling moest zijn, alvorens iemand gratie kon vragen. Een verdachte die dat op voorhand al vroeg, bekende daarmee eigenlijk schuld. Bovendien doorkruiste gratie nog lopende procedures tegen de andere verdachten. Kortom, Prummer adviseerde de graaf Bouchoms terug te sturen en hem aan te raden het verdere proces te ondergaan. In geval van een veroordeling kon nog altijd om gratie worden gevraagd.

Intussen verheugde de oppasser van de fretten zich als een kind op zijn bezoek aan München, vooral ook om de graaf, zijn landsheer, te leren kennen. Prummer verzekerde zijn broer dat wanneer de man 'mit einen gnädigen aug angesehen' werd, men daar in Gronsveld beslist nog twintig jaar over zou praten. Wanneer hij het grafelijk paleis in München te zien kreeg, zou hij daar zeker een half jaar onafgebroken over praten. Prummer sprak in dat opzicht uit ervaring. Hij had nu al vijftig maal te horen gekregen hoe tientallen jaren eerder de toenmalige graaf van

Gronsveld, Johan Frans van Bronckhorst Batenburg, die gouverneur van Luxemburg was, twee boeren uit Gronsveld in zijn residentie had ontvangen. Dat had indruk gemaakt. 'Es ist eine wunderliche nation', zo merkt Prummer enigszins schamper over de Gronsveldenaren op. Want hij had zojuist gehoord hoe de bezorger van de fretten van plan was zich in München te presenteren. Vlak buiten de stad zou hij iemand zoeken die tegen betaling de korf met fretten door de stad wilde dragen. Hij kon de graaf immers niet de schande aandoen dat de mensen zouden zeggen dat de graaf in Gronsveld zulke slechte onderdanen had, dat ze helemaal naar Beieren korven moesten dragen.

'Niederländische einbildung und volle noth' was het volgens Prummer, maar eerlijk was eerlijk: de mensen koesterden hier voor hun landsheer, hoewel ze die nooit hadden gezien, 'besondere liebe' en ze waren trouwhartig. Het was dus goed wanneer de man zijn opwachting bij de graaf mocht maken en wanneer hij wat werd begeleid bij een verkenningstocht door München. Als contactpersoon en vertaler kon misschien ook een landsman optreden: kapitein Dubien, die in München gelegerd was. Voorts maakte het ook nog een goede indruk, wanneer de graaf de arme drommel nog een zakcentje zou toesteken, hoewel Prummer de man eigenlijk voor het hier gebruikelijke tarief een schandalig hoog reisgeld had gegeven.

Hoe het onze reizigers naar München is vergaan, is niet bekend.

Jacques van Rensch

Tekeningen: Harry Huveneers

Wat kan het streekmuseum voor u betekenen?

Zoals u wellicht weet, kunt u een afspraak maken om bijna op elk gewenst tijdstip ons streekmuseum te bezoeken.

- Met een vriendenclub op dinsdagmiddag na het wandelen: dat kan!
- Met een schoolklas op woensdagmorgen: dat kan!
- Op vrijdag na het werk met collega's, voor een feestje: dat kan!
- Op zondagmiddag als familie-activiteit: dat kan!

Op dondermorgen is het altijd open.

Dus er is veel mogelijk. Wilt u een bezoek brengen aan het streekmuseum, maak dan een afspraak met Joseph Clairbois, tel. 043-4082377.

In december, januari en februari is het museum gesloten.

Veel mensen brachten al een bezoek en reageerden in het gastenboek:

- Een grote verrassing om zoveel mooie dingen bij elkaar te zien.
- De goeie, ouwe tijd brengt veel herinneringen boven!
- Heel erg interessant. Veel groter en mooier dan we gedacht hadden.
- Wij zijn erg onder de indruk van alle "oudheden". Ga door met verzamelen en herstellen.
- Knap verzamelwerk.
- Fantastisch. Juist die kleine ruimtes stralen charme uit.
- Bewonderenswaardige collectie en bewonderenswaardige mensen van Gronsveld en omstreken die dit allemaal afgestaan hebben.

Ook heeft het streekmuseum een soort "streekotheek"-functie. In Zuid-Limburg en omgeving worden jaarlijks veel evenementen georganiseerd, waarbij gebruik wordt gemaakt van oude voorwerpen. Het kan gaan om tentoonstellingen, toneelstukken, historische films, decors bij presentaties, thema-exposities, spreekbeurten etc. Ons museum beschikt over meer

dan 10.000 oude voorwerpen, variërend van oogstwagens tot stembussen, van blokschaven tot slachtladders en van wanmolens tot hondenkarren.

Al deze voorwerpen zijn beschikbaar om uw activiteiten te ondersteunen. Enfin, heel veel is mogelijk.

Wat maog 't zién?

Bij de drie mogelijke oplossingen van vorige keer werd het juiste antwoord per abuis niet vermeld: een coupeertang, een hulpmiddel bij het couperen van de paardenstaart. Couperen betekent afsnijden, bijsnijden of inkorten van uitstekende delen, zoals oren of een staart.

De nieuwe "Wat maog 't zién?" De goede oplossing staat er dit keer wel bij. Is onderstaande afbeelding een gedeelte van een:

- a) trekveer b) veerbalans c) vishaak

Reacties schriftelijk naar Rijksweg 57, 6247 AB Gronsveld

John van de Weerd

Kên d'r hön nog

Haj en Nêt Soudant

Het verhaal van Haj Soudant begint in Oost-Maarland. Daar werd Haj als Henri Soudant op 23 maart 1905 geboren als vierde in een gezin met zeven kinderen. Zijn ouders waren Simon Hubertus Soudant en Barbara Ritzerveld. Haj vertelde zijn kinderen weinig over zijn jeugd. Het vroege overlijden van zijn ouders zal het leven voor Haj en zijn broers en zussen niet gemakkelijk hebben gemaakt. Het gezin woonde aan de Hoogstraat in Maarland. Van hier ging Haj naar de lagere school in Oost-Maarland en later naar de ambachtschool in Maastricht. 's Morgens met de trein naar Maastricht en 's avonds te voet terug. Haj werd meubelmaker zoals velen in onze contreien. Hij ging al op jonge leeftijd in Herstal bij Luik bij een meubelmaker werken want de Belgen betaalden beter. Het gereis naar Luik verveelde hem na verloop van tijd en toen aannemer Doumen hem een baan dicht bij huis aanbood, nam Haj die aan.

Nêt werd geboren als Maria Joanna Hubertina Waber op 2 april 1906. Zij was de dochter van Hubertus Wilhelmus Waber (Wöm) en Maria Hubertina Elisabeth Scheepers. Zij woonden in het huis thans Rijksweg 154 (fam. Jurkiewicz-Waber). Uit het huwelijk kwamen negen kinderen,

Haj.

Bèr, Liza (Doyen), Tien, Dries, Nêt (Soudant), Marie, Louis, Pieke en Bertha (Van Es).

Nêt ging in Gronsveld naar de lagere school. Daarna ging ze naar een gezin in Luik, waar zij leerde naaien. In Luik leerde zij in enkele jaren het vak van kleermaakster en bovendien perfect Frans. Haar broers Louis en Dries begonnen in het ouderlijk huis aan de Rijksweg een slagerij met winkel.

In de jaren dertig leerden de beide hoofdrolspelers van dit verhaal elkaar kennen. Zij trouwden op 13 juli 1939 en gingen wonen in de woning achter het ouderlijk huis Rijksweg 156 (thans de woning van de fam. Damzo-Sneepers). Daar werden hun vijf kinderen geboren. Huub in 1940, Elly (Vincken) in 1941, Bertien (Van Liere) in 1944, José (Beenen) in 1946 en Piet in 1947. De kinderen herinneren zich hun jeugdperiode "oppe boëvesjtraot" (zuidelijkste deel van de Rijksweg) nog heel goed. Ze hadden weinig ruimte in huis maar des te meer ruimte buiten. Met hun vriendjes en vriendinnetjes speelden ze in het bos, het veld, de wei-

Voor het 'Hëlligerhûiske' op de "Lèimsjtraot". Achter Frans Dodemont, Haj, Voor Louis Waber en vader Wõrm Waber.

landen en 'aon en op de Wyjert'. Piet herinnert zich dat de appels in het weiland van 'Door de Bekker' niet geplukt werden. Haj ging dan 's avonds stiekem appels plukken. Hij had daartoe een lange stok waar aan het uiteinde een conservenblik was bevestigd. De bodem was vervangen door een fluwelen zakje zodat de appels zachtjes werden opgevangen en niet beschadigd raakten.

Haj kon 's morgens moeilijk uit bed, behalve op zondag: 'Daan heb ich lang van m'nne vryjen däog.' Om vier uur trommelde hij de kinderen uit bed, ging met de nog slaperige kinderen wandelen naar het Savelsbos en daarna om zes uur naar de vroegmis in Rijckholt. Als ze rond zeven uur thuiskwamen, wachtte Nêt hen op met een heerlijke pan bloedworst met appeltjes, een koningsmaal. In zijn vrije uren timmerde Haj voor vrienden en bekenden. Het maken van plukladders was zijn specialiteit. Zoals in veel Gronsveldse gezinnen was de 'Broonk' het hoogtepunt van het jaar. De viering van de Bronk verliep elk jaar volgens een vast patroon. 's Morgens vroeg stond Nêt met een plastic regenjas over haar pyjama naar het trommelkorps te kijken: Piet speelde immers mee. Daarna het hele huis vol familie, de jongens met de processie onderweg, de meisjes en ma thuis met de familie. Als de jongens na de processie niet verschenen voor het middagmaal werd een eerste dochter op pad gestuurd om ze uit het café te halen. Vervolgens de tweede en tenslotte zat Nêt thuis alleen te eten.

Haj zette elk jaar het rustaltaar op tussen bakkerij Van de Weerdts en het huis van Klëus Starren. Als de processie langs kwam, zat hij met een glas donker bier in de tuin om, zodra de processie gepasseerd was, het bouwsel weer op te ruimen. Hij is dit blijven doen zolang zijn gezondheid

V.l.n.r. dochter Bertien (Van Liere), Nêt, zussen Tien en Liza (Doyen) en dochter El (Vincken).

Haj en Nêt rusten uit tijdens een boswandeling.

het toeliet, ook nadat hij in 1950 met zijn gezin verhuisde naar de Harmonieweg. De Harmonieweg was toen al helemaal bebouwd. De rest van het huidige Broek nog niet. Het huis (thans het woonhuis van dochter Elly Vincken-Soudant) was gebouwd op een zeer moerassig stukje Gronsveld. Er werd verteld dat er "nne sjpreunk" (natuurlijke ondergrondse waterloop) onder het huis liep. Feit was dat de kelder vanaf de eerste dag helemaal onder water stond. Na enkele maanden werd hij dichtgegooid en tot op de dag van vandaag nooit meer opengemaakt. Haj werkte nog steeds bij Doumen maar werd steeds vaker door overbuurman Bar van Thoor gevraagd om bij hem in de rompenfabriek te komen werken. In 1950 ging Haj overstag en ging in dienst bij de firma Van Thoor. Zijn verdere werkzame leven bleef hij hier. Overdag maakte Haj rompen, in de avonden ging hij vaak bij Jeu Waber werken waar

kasten en ander meubilair werd gemaakt. De tijd die Haj vrij had, werkte hij in zijn loods voor Jan-en-alleman of hij trok als een soort dorps-timmerman door het dorp. Bijna elke week ging Haj met zijn jongens via 't Wiégerswègske naar het stort 'iën de Sjlak' (de voormalige kiezelkuil). Haj nam echter elke week meer rommel mee terug dan hij bracht; hij kon alles gebruiken. Van twee halve fietsen maakte hij er één en vooral hout kon hij niet laten liggen. Zijn loods was een verzamelplaats van hout in alle vormen, soorten en maten. Met dat hout was Haj de gemeenschap weer van dienst. Over elke kast, deur, stoel of ander meubelstuk dat Haj ter reparatie kreeg aangeboden zei hij: "Dat ês zo sjèif wie 'n hoor." Niemand heeft ooit begrepen wat hij daarmee bedoelde. Hij maakte ook speelgoed en kinderkamers voor zijn kleinkinderen.

Haj en Nêt.

1939. Trouwfoto Haj en Nêt.

Voor het huis aan de Harmonieweg. V.l.n.r. Zus Tien, zus Marie, Jan van Es (zoon zus Bertha), Bertha, dochter El en Nêt.

De handwerklieden van de firma Van Thoor. Achter v.l.n.r. Bèr Houben, Zjir Goessens (van Anneke), Chrit Houben, Nol Cremers, ?, Haj. Voor v.l.n.r. Robert Doyen, Bèr Pittie, Bar van Thoor, Bèr van Thoor, Zjaak Heijnen.

Doop van Maurice Vincken. V.l.n.r. José Beenen-Soudant met Maurice, Haj, deken Hoogers, oma en peettante Lies Vincken-Schrijnemaekers.

Achter zijn loods mestte Haj varkens voor eigen gebruik die door zijn schoonbroer Dries geslacht werden. Ook had hij een paar kippen. Overdag, zeker toen Haj al wat ouder was, werd de loods een soort hangplek voor de senioren uit de buurt. Deusj Hessels, Dorke Peters en Bèr Hacquier kwamen dagelijks binnen voor een praatje en een sigaartje. Haj "paafde" dan lekker mee.

Haj had twee hobby's: kaarten en kaarten. Kaarten met familie thuis en kaarten met vrienden in een café. In het café van Sjêl Huveners (Café des Sports) of het café van Gilles Spronck (Harmoniezaal) kaartte hij vaak op zondag met onder andere Deusj Hessels en Math van Thoor. Haj was een geslepen kaarter. Met 'sjtökske ræope' verloor hij slechts zelden. Regelmatig kwam hij thuis als het eten al koud was. Nêt at vaak alleen met de kinderen.

Haj was in 1957 medeoprichter van het jeugdtrommelkorps van Gronsveld. Dit werd opgericht om ervoor te zorgen dat het in 1956 opgerichte tamboer- en klaroenkorps van de schutterij, nieuwe aanwas

kreeg. Haj maakte houten oefentrommels, zonder vel. Er werd zelfs meegedaan aan concoursen. Later kreeg dit trommelkorps echte trommels met leren vellen. Enkele jaren trokken beide korpsen naast elkaar op. De meeste leden van het jeugdtrommelkorps gingen over naar het korps van de schutterij.

Nêt was inmiddels een soort dorpsnaaister geworden. Zij beheerste de naaikunst als geen ander. Met haar nicht en vriendin Marieke Jaspars-Waber had zij een soort samenwerkingsverband opgezet. Marieke verkocht stoffen en garens in haar winkel aan de Rijksweg en Nêt zorgde dat deze materialen werden omgetoverd tot prachtige kledingstukken. Uit de hele omtrek kwamen klanten. Bèr Jaspars, zoon van Marieke, zorgde voor het aanleveren van de materialen en het ophalen van de gemaakte kleding. Bèr verzorgde dit transport met de scooter. Hij deed dit wel heel bijzonder door met de scooter bij Nêt de keuken binnen te rijden, een rondje te draaien, waarbij goed gas gegeven werd om vervolgens met de kledingstukken te vertrekken. Als Bèr dan zei: 'Tot dis noon, daan kaom ich aal ophoële', antwoordde Nêt: "Jao, meh daan waol neet met deh pruel 't hoë ién, ich zeen geng haand vuur m'n oüge." Daarbij schaterde Nêt, want eigenlijk was zij best in voor dergelijke streken. Op gezette

Nêt met zus Marie.

Nêt werkt op de Zeven bronnen (dagtherapie) aan een vlaai.

tijden kwam Marieke langs om de zaken financieel af te wikkelen. Na twee advocaatjes wist geen van beiden welke bedragen nog verrekend moesten worden. Al snel kwamen de kaarten op tafel en werd met Marieke gekaart meestal met Nêts zussen Tien en Marie. Tot op hoge leeftijd hebben ze dit gebruik in ere gehouden. Nêt leerde ook veel meisjes uit Gronsveld en Rijckholt naaien en kleding maken. Ze naaide ook aan huis bij mensen die zelf een naaimachine hadden, zeker vijftien gezinnen in de omtrek, van Eijsden tot Eckelrade. Meestal fietste Haj of een van de kinderen met haar mee. Haj had geen auto. Hij was daar heel stellig in: “nne ôtô zit mê de vëurräoer aon de taofel”, waarmee hij wilde aangeven dat een auto veel te duur was. Haj ging ook zelden van huis of op vakantie en sliep nooit buitenshuis. Met een lange witte slaapmuts en in zijn eigen bed sliep hij het beste. Nêt

Zus Marie, dochter José, Nêt, Els Waber- van Hulten, Els Jurkiewicz-Waber.

was ook niet erg bereisd maar ging toch enkele malen op bedevaart naar Lourdes. Haar beheersing van de Franse taal kwam goed van pas. Te goed, zodat zij op het laatste lachend zei: “Ich gaon neet mie mê, ze laote mich aal règele dao”. Nêt deed haar boodschappen meestal in de winkel bij Hub Lamkin. Ze ging lopend, met de fiets aan de hand en zette deze bij de deur van de winkel. Na vier dagen wilde zij ergens naar toe met de fiets. Als zij dan meldde dat haar fiets gestolen was, zeiden de kinderen: “Gaank mer ‘ns bié Lemkes lore.” Daar werd de fiets dan stevast teruggevonden.

Thuis was het altijd heel gezellig. Lachen was troef. Nêt was altijd in voor een grapje en Haj vond het allemaal prima, zolang het maar niet te gek werd.

Het huis zat altijd vol: er was vaak bezoek en er bleven vaak kinderen slapen. Als er op carnavalsdinsdag ‘verklejde’ op pad waren, kroop logeetje Margot Spronck onder de stoel van Nêt omdat ze bang was ‘vuur de maskes’.

Op 63-jarige leeftijd stopte Haj met werken. Hij was maagpatiënt en leed aan vaatvernauwing. De laatste jaren van zijn leven namen de maagklachten toe.

Haj met kleinkind Judith Vincken.

V.l.n.r. El Vincken-Soudant, Judith Vincken, Elly van Campen-van Es, Piet Soudant, Auke van Campen, Marga Soudant, Ger Soudant.

Aan het buffet. V.l.n.r. Marie van Caldenborgh-Vliegen, Toussaint Goessens, ?, Jôp Heijnen, Haj, Haj Goessens, ?.

De kinderen van Haj en Nêt. V.l.n.r. El, Piet, Bertien, José, Huub.

Haj.

In maart 1974 ging Haj op bezoek bij zijn zus in Oost-Maarland. Nabij de overweg in het Maarlanderveld werd hij onwel. De machinist van een passerende trein sloeg alarm. Die nacht, 20 maart 1974, overleed Haj thuis in zijn eigen vertrouwde bed.

Nêt werd kaartend oud. Zij genoot van de dingen van alledag en bleef tot kort voor haar dood haar humor behouden. Zij overleed op 6 maart 1994 thuis. Tegen haar kleinkinderen Judith en Maurice Vincken had zij nog gezegd: "Keender, zek tiënge ma dat ze mich neet nao 't hospetaol bringe." Haar wens werd gerespecteerd.

Frans van de Weerd

